

Mõtteid ühelt ooperietenduselt

HARRI ROSPU

Estonia ooperitrupi lootuskiir on noored tegijad: Roland Liiv ja Igor Tsenkman.

Carl Maria von Weber, "Nõidkütt". Lavastaja Neeme Kuningas, dirigent Lauri Sirp, kunstnik Hardi Volmer. Osatäitjad Roland Liiv (Max), Kristina Vähi (Ännchen), Pille Lill (Agathe), Leonid Savitski (Kaspari ja Eremiidi kaksikroll) jt. Esietendus rahvusoperis Estonia 17.IV.

Hea fantaasia korral võib ette kujutada, mis toimus Berliinis ligi 182 aastat tagasi, kui esietendus Carl Maria von Weberi "Nõidkütt", saksa rahvusromantilise ooperi tähtteos. Vaimustunud publik nõudis avamängu kordamist, mürisevad aplausid katkestasid etenduse korduvalt ning heliloojat koheldi kui lahingust tulnud võidukat väejuhti. Lahing saksa ooper *contra* itaalia ooper tegelikult ju käiski. Ja kuigi teos sai vastandlike hinnangute osaliseks, peetakse Weberit saksa romantilise ooperi loojaks.

Ooperi idee pärineb muinasjuttudest, milleks on headuse ja kurjuse, õigluse ja ebaõigluse konflikt. Metsaülema tütar Agathe koos nõbu Änncheniga on nn. positiivse tegevusiini kandja, ka on tema muusika helge ja läbipaistev. Negatiivsust esindavad tumedavärviliste ning müstiliste helikujunditega Kaspar ja Samiel. Kahe pooluse vahel eksleb aravõitu ja otsustusvõimetu noor kütt Max, kes püüdleb oma õnne poole. Ja nagu muinasjutus ikka, juhivad ja kaitsevad headuse ning õigluse haldjad noori armastajaid. Ooper on kirjutatud rahvalike laulumängude eeskujul, muusikalised numbrid vahelduvad siin kõnedialoogidega. Meil kõlab see saksa keeles, aga arvan, et "Nõidkütti" oleks võinud ka eesti keeles esitada, kuna kohati küllalt pikkade saksakeelsete kõnedialoogide püüdlilik esitus võtab etenduse tempot maha

suurte lavakogemustega osatäitjatest rõõmus-
tas Pille Lill Agathena. Kaunilt kõlasid tema
piano-lõigud (II ja III vaatuse aariad), aga dra-
maatilistes tundepuhangutes võinuks olla
rohkem pinget. Leonid Savitski Kaspar ja
Eremiit olid korralikult lauldud rollid. Ooperi
muusikajuht oli Lauri Sirp, kelle paindlik ja
nõrke dirigeerimismaneer tõi kuuldavale väga-
gi nauditavaid episoode. Ja ikkagi ei tohiks
rahvusoperi orkestrist kostuda valesid noote.
Muusikaliselt kõige nõrgem lüli oli koor. I ja II
vaatuses võis siiski enam-vähem rahule
jääda, aga III vaatuse kahte kõige tuntumat
koorinumbrit oli piinlik kuulata. Pruutneitsid
laulsid "Pruudipärga" nii, nagu valmistuks
Agathe juba mitmendat korda mehele mine-
ma, tülipinult ja särata, ning jahimeeste koor
oli kehva taidluskoori tasemel.

Ajaloolisele pärimusele tuginev teos on
ühetaegu nii õuduslugu kui armulugu. Et
ooperit kaasajastada, ehitab lavastaja Neeme
Kuningas selle üles raamteosena: avamängus
laskub harrypotterlik fantaasiategelane jälgi-
ma XVII sajandi kesksajaga toimuvat lugu
ning kaob ooperi lõpul kõrgustesse. Mõte on
ju hea, aga lavastaja fantaasia muutus kohati
segama, mõttetud rabelemised ja ringjooks-
mised tekitasid küsitavusi. Lavastuskont-
septsioon keerleb lavale rõhvalt paigutatud
märklauakujundi ümber, millel areneb ka
põhiosa tegevusest, mis on lava keskmis ja
millega mängitakse ruumi ümber. Et süžee on
üks suur laskmise lugu, seda tuletavad
meelde püssid, mis ääristavad märklauda.
Esimeses vaatuses on püssidest moodustuv
ring lilleõiekujuliselt avatud, Hundikuristiku
stseenis on püssid sirgelt ja III vaatuses tõm-

Hea fantaasia korral võib ette kujutada, mis toimus Berliinis ligi 182 aastat tagasi, kui esitendus Carl Maria von Weberi "Nõidkütt", saksa rahvusromantilise ooperi tähtteos. Vaimustunud publik nõudis avamängu kordamist, mürisevad aplausid katkestasid etenduse korduvalt ning heliloojat koheldi kui lahingust tulnud võidukat väejuhti. Lahing saksa ooper *contra* itaalia ooper tegelikult ju käiski. Ja kuigi teos sai vastandlike hinnangute osaliseks, peetakse Weberit saksa romantilise ooperi loojaks.

Ooperi idee pärineb muinasjuttudest, milleks on headuse ja kurjuse, õigluse ja ebaõigluse konflikt. Metsaülevaataja Agathe koos nõbu Änncheniga on nn. positiivse tegevusiini kandja, ka on tema muusika helge ja läbipaistev. Negatiivsust esindavad tumedavärviliste ning müstiliste heikujunditega Kaspar ja Samiel. Kahe pooluse vahel eksleb aravõitu ja otsustusvõimetu noor kütt Max, kes püüdleb oma õnne poole. Ja nagu muinasjutus ikka, juhivad ja kaitsevad headuse ning õigluse haldjad noori armastajaid. Ooper on kirjutatud rahvalike laulumängude eeskujul, muusikalised numbrid vahelduvad siin kõnedialoogidega. Meil kõlab see saksa keeles, aga arvan, et "Nõidkütti" oleks võinud ka eesti keeles esitada, kuna kohati küllalt pikkade saksakeelsete kõnedialoogide püüdlük esitus võtab etenduse tempot maha. Nagunii on ooper tinglik kunst. Vaevaline oli ka hämaras saalivalguses roheliselt kavalehelt kollast kirja veerida.

"Oo, kas pimedas öös ei ole enam ainustki lootuskiirt?"

...laulab jääger Max C. M. von Weberi "Nõidküti" esimeses vaatuses. Ja olgu kohe ette öeldud, et Estonia ooperitrupi lootuskiir on noored tegijad. Järgnevad mõtted on kirja pandud 29. IV etenduse põhjal. Kõigepealt rõõmustas Roland Liiv Maxina ilusa ja ühtlase tämbriga, oli nauditav nii soolo- kui ansambli-häälena. Temas on artistlikkust, ilmekust, liikuvust. Kristina Vähi Ännchen oli vokaalselt ladus, tema loodud tegelaskuju elurõõm kandus saali ja vastandus Agathe melanhooliale. Rene Soom vürst Ottakarina ja Igor Tsenkman rikka talupoja Kilianina jäid meelde ühtlaselt lauldud partiide ja loomulike lavakarakteritega. Nii mitme noore jõuline tulek lubab eeldada ooperitrupile head täiendust. Juba

nõtte dirigeerimismaneer tõi kuuldavale vägagi nauditavaid episoode. Ja ikkagi ei tohiks rahvusoooperi orkestrist kostuda valesid noote. Muusikaliselt kõige nõrgem lüli oli koor. I ja II vaatuses võis siiski enam-vähem rahule jääda, aga III vaatuse kahte kõige tuntumat koorinumbrit oli piinlik kuulata. Pruutneitsid laulsid "Pruudipärga" nii, nagu valmistuks Agathe juba mitmendat korda mehele mine-ma, tülpinud ja särata, ning jahimeeste koor oli kehva taidluskoori tasemel.

Ajaloolisele pärimusele tuginev teos on ühtaegu nii õuduslugu kui armulugu. Et ooperit kaasajastada, ehitab lavastaja Neeme Kuningas selle üles raamteosena: avamängus laskub harrypotterlik fantaasiategelane jälgima XVII sajandi keskpaigas toimuvat lugu ning kaob ooperi lõpul kõrgustesse. Mõte on ju hea, aga lavastaja fantaasia muutus kohati segama, mõttetud rabelemised ja ringijooks-mised tekitasid küsitavusi. Lavastuskontseptsioon keerleb lavale rõhtsalt paigutatud märklauakujundi ümber, millel areneb ka põhiosa tegevusest, mis on lava keskmes ja millega mängitakse ruumi ümber. Et süžee on üks suur laskmise lugu, seda tuletavad meelde püssid, mis ääristavad märklauda. Esimeses vaatuses on püssidest moodustuv ring lilleõiekujuliselt avatud, Hundikuristiku stseenis on püssid sirgelt ja III vaatuses tõmbub ring koomale. Ka pruudipärg punutakse püsside ümber. Kõige kohal on heliplaati meenutav videoprojektsioon, millelt peegeldub etenduse sümboolika, mis on visuaalselt põnev, aga tõmbab vahel isegi liigselt tähelepanu. Pildirida on ka kohati rabe. Hardi Volmeri lavakujundus ja kunstnikutöö on huvitav ja sellele sekundeerib hästi valguskunstnik Neeme Jõe ilmekas valgusrežiin.

"Nõidküti" kuulumine Estonia repertuaari on rõõmustav sündmus. See Berliinis 1821. aastal esietendunud ooper on Estonias kolmas lavastus (varasemad 1920 ja 1980), kuigi Tallinna Saksa teatris kuuldigi seda juba 1825. aastal. Carl Maria von Weber seadis omal ajal eesmärgiks saksa muusikaelu ümberkorraldamise ja rahvusliku muusika-teatri loomise. Arvan, et seekordne lavastus ja noorte solistide jõuline tulek on teetähiseks ka Estonia teatri ooperitrupile.

RAILI SULE